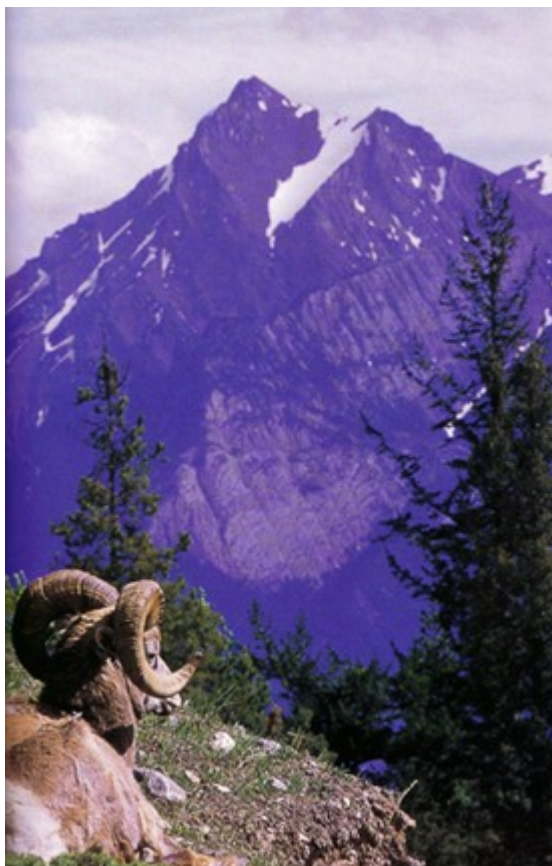

Bighorn Sheep

Kiedy po raz pierwszy traperzy zaczęli odwiedzać góry Zachodu (Rocky Mountains) w notatkach ich zaczęły również pojawiać się coraz częściej zapisy dotyczące zwierzęcia o wspaniałych rogach, powszechnie występującego na tym terenie i prawie tak dużego jak elk.

Osborn Russel, który podróżował przez Bighorn Mountains (dzis północno-zachodnie Wyoming) w latach 1834 i 1843, napisał w swoim „Journal of a Trapper”- „Tysiące bighorn sheep rozproszonych w górnych i dolnych partiach gór, żeruje na krótkiej trawie porastającej urwiska i wyrastającej ze szczelin skalnych; niektóre tak wysoko, że potrzebowałem teleskopu, żeby je zobaczyć.”

Sławny przyrodnik Ernest Thompson Seton twierdzi, że w dziewiczej Ameryce Północnej populacja bighorn sheep liczyła około 2 miliony sztuk. Ale już pod koniec 19-tego stulecia, sytuacja ta zaczęła diametralnie się zmieniać, niestety na niekorzyść tych jakże pięknych zwierząt.

Zgodnie z raportami, jakie pozostały po tamtych czasach, the Bright Angel Trail, szlak prowadzący do wnętrza Grand Canyon Rzeki Colorado w Arizonie, został zbudowany dzięki obfitości występowania tych zwierząt na tym terenie, gdyż stanowiły one główne źródło pożywienia dla budowniczych i traperów przemierzających te strony. Równie ciekawe informacje pochodzą z raportów pierwszego parku narodowego Yellowstone w Wyoming, gdzie w 1877 roku nielegalnie pozyskano około 2 tys. jeleni wapiti i tyle samo bighorn sheep.

Klusownictwo jednak nie okazało się aż taką plagą, żeby gatunek ten nie mógł sobie z tym poradzić. O wiele gorszym okazała się cywilizacja europejska, a konkretnie choroby owcy domowej -przywieszanej do Ameryki, z którą to dzika owca niestety nie mogła sobie poradzić.

Wszystko to spowodowało, że w 1905 roku Audubon Bighorn (Badlands bighorn) zniknął z Północnej i Południowej Dakoty, w 1914 z Yosemite National Park, przed koncem 1925 roku z okolic Montana's Missouri River, a w konsekwencji z powierzchni ziemi.

Gatunek Rocky Mountain bighorn sheep dzieli się na siedem podgatunków. Należą do nich:

Górskie:

-Ovis canadensis canadensis-Rocky Mountain lub Canada bighorn sheep, występująca na południe od gór, z których wypływa Bow River (Rocky Mountains-Alberta-Kanada), aż do stanu Colorado włącznie.

-O.c. auduboni-podgatunek wymarły, niegdys występujący na terenach północnej i południowej Dakoty, oraz w dopływie Missouri River.

-O.c. californiana-występuje w stanie Washington, Oregon, Północna California.

Oraz gatunki pustynne:

-O.c. mexicana- najbardziej rozpowszechniony spośród gatunków pustynnych. Występuje na terenie stanu New Mexico i Texas, aż do Chihuahua w Meksyku.

-O.c. nelsoni-najmniejsza z gatunku, zamieszkuje tereny Nevada, Utah i California-Deth Valley-najcieplejszy region Ameryki Północnej.

-O.c. cremnobates- tzw. peninsular bighorn, ponieważ zamieszkuje Półwysep Baja-Meksyk.

W niewielkich ilościach również południe stanu California.

-O.c. weemsi-zamieszkuje południowa część Półwyspu Baja i jest to podgatunek najbardziej wysunięty na południe ze wszystkich bighorn sheep w całej Ameryce Północnej.

Porównując z trzema góorskimi kuzynami, cztery podgatunki, tzw. desert sheep, są znacznie mniejsze, jaśniejsze, a samice charakteryzują się dłuższymi rogami. Dorosły pustynny baran (desert ram) waży od 160 do 200 funtów, owca (ewe) około 105 funtów. Największych rozmiarów bighorns dorastają na północy, konkretnie w kanadyjskiej prowincji Alberta, gdzie dorosły samiec może osiągnąć wagę 350 funtów (150 kg.), a samica-165 funtów (75 kg.) Jako ciekawostkę dorzucę, że czaszka wraz z rogami bighorn stanowi 10 procent całkowitej masy zwierzęcia, a nierzadko zdarzają się okazy, z których trofeum (slimy) waży 15 kg. i więcej. Równie ciekawym zjawiskiem jest fakt, że posiadają one podwójną, bardzo twardą kosc, pokrywającą mózg i skórę na łbie grubości od 6 do 8 milimetrów. Wszystko po to, aby w okresie rui samce mogły toczyć walki godowe, polegające na zderzaniu się łbami z ogromną siłą.

Dzięki wyteżonej pracy biologów i przeróżnych organizacji (Foundation For North American Wild Sheep-FNAWS, Bighorn Institute, National Bighorn Sheep Center) udało się odbudować populację bighorn sheep. Okazało się jednak, że doświadczenia znane z historii na wiele się nie przydały, ponieważ już w obecnym czasie, w 1996 roku całe stado z Idaho's Hells Canyon wyginęło z tej samej przyczyny co przed laty, czyli z powodu choroby roznoszonej przez owce domowe.

Miejmy nadzieję, że sytuacja taka nigdy już się nie powtórzy i że populacja bighorn sheep utrzymana zostanie na odpowiednim poziomie, niezagrażającym wyginieciem gatunku. Dzisiaj, dzięki wspomnianym organizacjom, skupiającym wybitnych znawców przedmiotu, a także dzięki myśliwym, którzy za przyjemność strzelenia tego królewskiego zwierza, płacą ponad sto tysięcy dolarów i tym samym zasilają konta tychże organizacji, populacja bighorn sheep utrzymywana jest na właściwym poziomie i pod stałą kontrolą.

Oto niektóre z większych skupisk bighorn sheep:

Alberta-okolo 6 tys. sztuk

British Columbia-okolo 7 tys. sztuk

Colorado-okolo 4 tys. sztuk

Idaho- okolo 2 tys. 800 sztuk

Montana- 42 stada liczące razem okolo 4 tys. 890 sztuk.

Nevada- 5 olbrzymich stad liczących w sumie 6 tys. 700 sztuk

Wyoming- 5 tys. sztuk skupionych w szesciu stadach.

Obecnie populacje bighorn sheep szacuje sie na 30 tys. Rocky Mountain bighorn, 5 tys.

California bighorn i 25 tys. desert bighorn sheep w Stanach Zjednoczonych i Meksyku.

Janek Moskal